

שחוק ה'
הרב מואיז נבון

תלמוד בבלי מסכת עבודה זרה דף ב עמוד א

דרש ר' חנינא בר פפא, ואיתימא ר' שמלאי: לעתיד לבא מביא הקדוש ברוך הוא ס"ת [ומניחו] בחיקו, ואומר: למי שעסק בה יבא ויטול שכרו. מיד מתקבצין ובאין עובדי כוכבים בערבוביא, שנאמר: +ישעיהו מג+ כל הגוים נקבצו יחדו [וגוי], אמר להם הקדוש ברוך הוא: אל תכנסו לפני בערבוביא, אלא תכנס כל אומה ואומה [עמוד ב] וסופריה, ... [מיד] נכנסה לפניו מלכות רומי תחלה. מ"ט? משום דחשיבא. ... אמר להם הקב"ה: במאי עסקתם? אומרים לפניו: רבש"ע, הרבה שווקים תקנינו, הרבה מרחצאות עשינו, הרבה כסף וזהב הרבינו, וכולם לא עשינו אלא בשביל ישראל כדי שיתעסקו בתורה. אמר להם הקב"ה: שוטים שבעולם, כל מה שעשיתם - לצורך עצמכם עשיתם, תקנתם שווקים להושיב בהן זונות, מרחצאות - לעדן בהן עצמכם, כסף וזהב שלי הוא, שנאמר: +חגי ב+ לי הכסף ולי הזהב נאם ה' צבאות, כלום יש בכם מגיד זאת? [שנאמר: מי בכם יגיד זאת], ואין זאת אלא תורה, שנאמר: +דברים ד+ וזאת התורה אשר שם משה! מיד יצאו בפחי נפש. יצאת מלכות רומי, ונכנסה מלכות פרס אחריה. מ"ט? דהא חשיבא בתרה. ... אמר להם הקב"ה: במאי עסקתם? אומרים לפניו: רבש"ע, הרבה גשרים גשרנו, הרבה כרכים כבשנו, הרבה מלחמות עשינו, וכולם לא עשינו אלא בשביל ישראל כדי שיתעסקו בתורה. אמר להם הקב"ה: כל מה שעשיתם - לצורך עצמכם עשיתם, תקנתם גשרים ליטול מהם מכס, כרכים - לעשות בהם אנגריא [עבודות], מלחמות אני עשיתי, שנאמר: +שמות טו+ ה' איש מלחמה, כלום יש בכם מגיד זאת? שנאמר: +ישעיהו מג+ מי בכם יגיד זאת, ואין זאת אלא תורה, שנאמר: וזאת התורה אשר שם משה! מיד יצאו מלפניו בפחי נפש. ... וכן לכל אומה ואומה. ... מאי שנא הני דחשיבי, ומאי שנא הני דלא חשיבי להו? משום דהנך משכי במלכותיהו עד דאתי משיחא. אומרים לפניו: רבש"ע, כלום נתת לנו ולא קיבלנוה? [בקיזור: ה' כן הציע תורה לכל אומה ואומה] אלא הכי אמרי: כלום קיבלנוה ולא קיימנוה? ... שבע מצות שקיבלתם היכן קיימתם! ... [דף ג עמוד א] ... [אלא כך] אומרים [העובדי כוכבים] לפני [הקב"ה]: רבש"ע, ישראל שקיבלוה היכן קיימוה? [בקיזור: הקב"ה העיד, שמים וארץ העידו, גוים בעצמם העידו שישראל כן קיים את התורה] אמרו לפניו: רבש"ע, תנה לנו מראש ונעשה, אמר להן הקב"ה שוטים שבעולם, מי שטרח בערב שבת יאכל בשבת, מי שלא טרח בערב שבת מהיכן יאכל בשבת? אלא אף על פי כן, מצוה קלה יש לי וסוכה שמה, לכו ועשו אותה. ומי מצית אמרת הכי? והא אמר רבי יהושע בן לוי, מאי דכתיב: +דברים ז+ אשר אנכי מצוך היום? היום [בעולם הזה] לעשותם - ולא למחר [בעולם הבא] לעשותם, היום לעשותם - ולא היום ליטול שכר! אלא, שאין הקב"ה בא בטרונא [בתקיפות, בעלילה] עם בריותיו. ואמאי קרי ליה מצוה קלה? משום דלית ביה חסרון כיס. מיד כל אחד [ואחד] נוטל והולך ועושה סוכה בראש גגו, והקדוש ברוך הוא מקדיר עליהם חמה בתקופת תמוז, וכל אחד ואחד מבעט בסוכתו ויוצא, שנאמר: +תהלים ב+ ננתקה את מוסרותימו ונשליכה ממנו עבותימו. מקדיר, והא אמרת: אין הקדוש ברוך הוא בא בטרונא [בתקיפות] עם בריותיו?! משום דישראל נמי זימני [עמוד ב] דמשכא להו תקופת תמוז עד חגא והוי להו צערא. והאמר רבא: מצטער פטור מן הסוכה! נהי דפטור, בעוטי מי מבעטי. מיד, הקב"ה יושב ומשחק עליהן, שנאמר: +תהלים ב+ יושב בשמים ישחק וגו'. ... א"ר יצחק: אין לו להקב"ה שחוק אלא אותו היום בלבד. איני? והא אמר רב יהודה אמר רב: שתיים עשרה שעות הוי היום, שלש הראשונות הקב"ה יושב ועוסק בתורה, שניות - יושב ודן את כל העולם כולו, כיון שראה שנתחייב עולם כלייה, עומד מכסא הדין ויושב על כסא רחמים, שלישיות - יושב וזן את כל העולם כולו מקרני ראמים עד ביצי כנים, רביעיות - יושב ומשחק עם לויתן, שנאמר: +תהלים קד+ לויתן זה יצרת לשחק בו! אמר רב נחמן בר יצחק: עם בריותיו משחק, ועל בריותיו אינו משחק אלא אותו היום בלבד.

~ שחוק על ~

תורת חיים מסכת עבודה זרה דף ג עמוד ב

עם בריותיו משחק **ועל** בריותיו אינו משחק. ונראה וכו' הטעם פשוט ד"עם בריותיו" משחק לפי שהוא שמחה לפניו יתברך על שברא בריות טובות בעולמו כמ"ש ישמח ה' במעשיו. ויעל בריותיו" דהיינו על עבירה שעושים בריותיו אינו משחק לפי שהוא צער לפניו יתברך שעל ידי כן חייב כלייה והוא יתברך כביכול מצטער במפלתן של רשעים וכמו שאמרו חז"ל מעשי ידי טובעים בים ואתם אומרים לפני שירה ואמרו נמי הודו לה' כי לעולם חסדו מפני מה לא נאמר כי טוב בהודאה זו וכו'.

יונה פרק ד

... (ט) ויאמר אלהים אל יונה הטיב חכה לך על הקיקיון ויאמר הטיב חכה לי עד מות: (י) ויאמר יקנך אפה חספת על הקיקיון אשר לא עמלת בו ולא גדלתו שבו לילה היה ובו לילה אבד: (יא) ואני לא אחוס על יגונה העיר הגדולה אשר יש בה הרבה משתים עשרה רבו אדם אשר לא ידע בין מינו לשמאלו ובהמה רבה:

זוהר חיי שרה קכא: עם מתוק מדבש

"באבד רשעים רנה" [זאת אומרת שכשהרשעים נאבדים יש רינה ושמחה למעלה, לעומת זה:] והכתיב "החפץ מות רשע" שהרי לא ניהא לפני הקב"ה כשנעשה דין ברשעים, [כי חפץ בתשובתם], אלא כשלא נתמלאה עדיין סאתם [אז אין לו נחת רוח באבוד הרשעים], אבל אחר שנתמלא סאתם [אז המלכות מרננת ומשוררת במפלת הרשעים].

תהלים פרק ב

(א) למה רגשו גוים ולאמים יהגו ריק: (ב) יתיצבו מלכי ארץ ורוזנים נוסדו יחד על קנקן ועל משיחו: (ג) ננתקה את מוסרותימו ונשליכה ממנו עבתימו: (ד) יושב בשמים ישחק אדני ילעג למו:

רד"ק תהלים פרק ב פסוק ד

יושב בשמים ישחק אדני ילעג למו. לפי שאמר, כי הם נוסדו יחד על ה' לבטל דברו, אמר: כי הוא יושב בשמים וישמע דבריהם וישחק וילעג להם. ובאמרו: ישחק וילעג על האל יתברך הוא על דרך משל, כלשון בני אדם שישחק האדם וילעג למי שבזוה אותו ואינו נחשב בעיניו לכלום. וכן: ואתה ה' תשחק למו תלעג לכל גוים (מזמור נט, ט), אדני ישחק לו כי ראה כי יבא יומו (מזמור לז, יג).

פסיקתא דרב כהנא (מנדלבוים) נספחים ב - פרשה אחרת

ואף לעולם הבא עומדים כל אומות העולם להכחיד אתכם, שנא' אמרו לכו ונכחידם מגוי ולא יזכר שם ישראל עוד (תהלים פג: ה). ולא עליכם בלבד אלא עלי, שנא' התיצבו מלכי ארץ ורוזנים נוסדו יחד על יי' ועל משיחו (תהלים ב: ב). ומה אני עושה להם, מוסרם בידכם ואתם גובין נקמתי מהם, שני ונתתי נקמתי באדם ביד עמי ישראל (יחזקאל כה: יד). וכת' ביום ההוא לא יהיה אור יקרות וקיפאון (זכריה יד: ו).

פסיקתא דרב כהנא (מנדלבוים) נספחים ב - פרשה אחרת

ד"א "סכותה לראשי ביום נשק" (תהלים קמ: ח), אמר הקב"ה אף אני לעתיד לבא עתידים כל אומות העולם להכנס על ארץ ישראל ולעשות מלחמה עמהם, "ואספתי את כל הגויים אל ירושלים למלחמה" (זכריה יד: ב). ומה הקב"ה עושה, יוצא ונלחם עם הגויים, שנא' יוצא יי' ונלחם בגוים ההם (זכריה י"ד: ג). היאך, כימו של פרעה, שנא' כיום הלחמו ביום קרב (זכריה י"ד). ומהו עושה, מסכך על ראשם של ישראל, שנא' סכותה לראשי ביום נשק (תהלים ק"מ: ח). מהו נשק, א"ר שמואל בר נחמני כיום ששיקו שני עולמות זה לזה, העולם הזה והעולם הבא. באיזה יום, הנה יום בא ליי' (זכריה יד: א).

פסיקתא דרב כהנא (מנדלבוים) נספחים ב - פרשה אחרת (עם BRAUDE)

ד"א וסוכה תהיה לצל יומם מחורב [מדין ה'] (ישעיה ד: ו). א"ר לוי כל מי שמקיים מצות סוכה בעולם הזה [בהכרת ה'] אף הקב"ה מושיבו בסוכתו של לוי' לעתיד לבא [מוגן מחרון אפן], שנא' התמלא בסוכו עורו וגוי (איוב מ: לא).

תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף עה עמוד א

ואמר רבה א"ר יוחנן: עתיד הקב"ה לעשות סוכה לצדיקים מעורו של לוי'תן, שנא': +איוב מ'+ התמלא בסוכות עורו; זכה - עושין לו סוכה, לא זכה - עושין לו צלצל [מטרייה], שנאמר: +איוב מ'+ ובצלצל דגים ראשו; זכה - עושין לו צלצל, לא זכה - עושין לו ענק [מחרוזת], שנאמר: +משלי א'+ וענקים לגרורותיך; זכה - עושין לו ענק, לא זכה - עושין לו קמיע, שנאמר: +איוב מ'+ ותקשרנו לנערו'תיך; והשאר פורסו הקב"ה על חומות ירושלים וזיוו מבהיק מסוף העולם ועד סופו, שנאמר: +ישעיהו ס'+ והלכו גוים לאורך ומלכים לנוגה זר'תך.

~ שחוק עם ~

מהר"ל - חידושי אגדות ע"ז (דף כג-כד)

מה שאמר ג' שעות ראשונות יושב ועוסק בתורה, כי מה שהוא יושב ועוסק בתורה אין זה רק ידיעת סדר המציאות, שאין התורה רק נמוס סדר המציאות ... וג' שעות שניות, שפועל בהם ומנהיגם לפי נמוס המציאות אשר ראוי. ובג' שעות שלישית הוא נותן קיום בפרנסתם, והוא המשך התמדתם, ובג' שעות אחרונות אחר שהעולם שלם יש לו התאחדות עם הש"י. וזה שחוק עם הלוי'תן ... ולכך אמר בג' שעות אחרונות משחק עם הלוי'תן שהשחוק הוא התאחדות ודיבוק הגמור עם מי שהוא השחוק... כי אין חבור כמו השחוק... השחוק והשמחה מצד עצמו טוב שהוא מורה על השלימות.

פסיקתא דרב כהנא (מנדלבוים) נספחים ב - פרשה אחרת

את מוצא בשעה שבאו הייסורין על איוב היה עומד וקורא תיגר אחר מידת הדין, שנא' "מי יתן ידעתי ואמצאהו" (איוב כג: ג), אדעה מלין יענני (איוב כ"ג: ה). א"ל הקב"ה איוב מה אתה עומד ואומר מי יתן ידעתי ואמצאהו, הרי עורו של לוי'תן שאני עתיד לעשות לצדיקים לעתיד לבא, אם מחסר אני מטלית אחת ממנו יש לי למלאת, שנא' התמלא בסוכות בעורו (איוב מ: לא).